

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ : ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**ΤΑΞΗ / ΤΜΗΜΑ : Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ****ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ : ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2021****ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ : ΕΠΤΑ (7)****Κείμενο 1**

Οι νέοι δεν έχουν κακές διαθέσεις. Είναι μάλλον καλοί, επειδή δεν είδαν ακόμη πολλά παραδείγματα διεφθαρμένων ανθρώπων. Είναι ευκολόπιστοι, επειδή ακόμα δεν τους έχουν εξαπατήσει συχνά. Είναι γεμάτοι ελπίδες κι αυτό συμβαίνει, επειδή η φύση τούς έχει προικίσει με κάποιο είδος θέρμης, σαν εκείνη που νιώθουν αυτοί που έχουνε πει πολύ κρασί. Αλλά η ιδιότητά τους αυτή οφείλεται και στο ότι δεν έχουν ακόμα δοκιμάσει πολλές αποτυχίες.

Έχουν ροπή προς την οργή, παραφέρονται εύκολα και ακολουθούν εκείνο που αποφάσισαν πάνω στο θυμό τους, χωρίς να μπορούν να συγκρατηθούν. Και τούτο, επειδή από εγωισμό δεν δέχονται την περιφρόνηση και αγανακτούν, όταν νομίζουν πως αδικούνται. Ζούνε κυρίως με την ελπίδα, επειδή η ελπίδα αφορά το μέλλον, ενώ η ανάμνηση το παρελθόν. Και για τους νέους το μέλλον είναι μεγάλο, ενώ το παρελθόν μικρό. Αλήθεια, στην αρχή της ύπαρξης δεν μπορεί να υπάρξει καμιά ανάμνηση, ενώ όλες οι ελπίδες επιτρέπονται. Και γι' αυτό το λόγο εύκολα εξαπατώνται, επειδή και εύκολα σχηματίζουν ελπίδες. Και επειδή ρέπουν προς την οργή και προς την ελπίδα, είναι γενναίοι, επειδή η μια ιδιότητά τους συντελεί στο να μη φοβούνται, ενώ η άλλη τους δίνει θάρρος. Αλήθεια, κανένας δε φοβάται όταν είναι θυμωμένος, ενώ η ελπίδα της επιτυχίας μάς κάνει θαρραλέους.

Είναι ντροπαλοί, επειδή ξέρουν μόνο εκείνα που έχουν διδαχθεί σύμφωνα με τους νόμους και δεν υποθέτουν πως υπάρχουν κι άλλα ευχάριστα πράγματα. Είναι μεγαλόψυχοι, επειδή δεν τους ταπεινώσε ακόμα ο αγώνας της ζωής, ούτε δοκίμασαν ανάγκες. Εξάλλου, όποιος πιστεύει πως είναι άξιος μεγάλων πραγμάτων είναι και μεγαλόψυχος. Αυτό όμως το πιστεύουν όσοι έχουν πολλές ελπίδες.

Οι νέοι αγαπούν τους φίλους τους και τους συντρόφους τους πιο πολύ, παρά όσους βρίσκονται σε μεγαλύτερη ηλικία και τούτο, επειδή νιώθουν μεγάλη ευχαρίστηση να ζουν μαζί με τους άλλους κι ακόμα δεν έχουν αρχίσει να σχηματίζουν κρίσεις με βάση το συμφέρον τους για κανένα πράγμα, λοιπόν ούτε και για τους φίλους τους. Προτιμούν να κάνουν ό,τι τους φαίνεται ωραίο παρά ό,τι τους συμφέρει, επειδή οι πράξεις τους υπαγορεύονται πιο πολύ από την καρδιά παρά από τον ψυχρό υπολογισμό, κι ενώ αυτός, λογαριάζει το συμφέρον, η αρετή λογαριάζει το ωραίο. Αγαπούν τα γέλια και γι' αυτό τους αρέσουν τα πειράγματα, όπου με ευγένεια στρέφονται κατά των άλλων.

Πιστεύουν πως ξέρουν τα πάντα κι ανακατεύονται στα πάντα και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο είναι υπερβολικοί. Αν συμβεί να διαπράξουν κάποιο αδίκημα, αυτό οφείλεται στην αυθάδεια και όχι σε κακία. Αισθάνονται εύκολα οίκτο, επειδή θεωρούν όλους τους ανθρώπους απλούς και ενάρετους. Αλήθεια, κρίνουν τους άλλους με τη δική τους αθωότητα και γι' αυτό πιστεύουν ότι κάτι που παθαίνει κάποιος άλλος δεν αξίζει να το πάθει.

Όλα τα σφάλματά τους προέρχονται από την υπερβολή, επειδή οι νέοι δεν τηρούν το λόγο του Χίλωνα (μηδέν άγαν). Αλήθεια, υπερβάλλουν σε όλα. Αγαπούν υπερβολικά, μισούν υπερβολικά και το ίδιο συμβαίνει και για όλες τις άλλες πράξεις τους.

Αριστοτέλης, *Τέχνη Ρητορική*, 1389a3-b18

Η Ρητορική του Αριστοτέλη Μτφρ. Η.Φ. Ηλιού. 1984.. Αθήνα: Κέδρος. – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας

[κείμενο ελαφρώς διασκευασμένο]

Κείμενο 2

Μια κοινωνία που φθονεί τους νέους

Εδώ και λίγα χρόνια, οι δυτικές κοινωνίες (κοινωνίες φτιαγμένες από και για ενηλίκους) εκφράζουν μια όλο και μεγαλύτερη δυσφορία για τη νεολαία τους. Και πληθαίνουν οι φωνές που ζητούν να «αναθεωρηθούν» όσες αντιλήψεις υπερασπίζουν το δικαίωμα των νέων στον αυτοπροσδιορισμό και ζητούν την εδώ και τώρα συμμόρφωσή τους στις επιταγές της κοινωνίας και στις επιλογές της οικογένειας.

Κατά έναν παράδοξο τρόπο, στα τέλη του 20ού αιώνα ενδέχεται να συμβεί το ακριβώς αντίθετο από ό,τι συνέβη στις αρχές του. Τότε, η μια μετά την άλλη, οι δυτικές κοινωνίες «ανακάλυπταν» ότι μεταξύ παιδικής ηλικίας και ωριμότητας μεσολαβεί μια ενδιάμεση ηλικία, η εφηβεία και η νεότητα, η οποία έχει τα δικά της χαρακτηριστικά και τις δικές της ειδικές ανάγκες. Έως τότε, η νεότητα δεν αντιμετωπιζόταν ως ξεχωριστή περίοδος της ζωής ενός ανθρώπου αλλά ως σύντομος και αναγκαίος προθάλαμος της ενήλικης ζωής του, εποχή κατά την οποία το παιδί «μαθητεύει» στα καθήκοντα που το περιμένουν αμέσως μετά. Οι διαφοροποιήσεις κατά κοινωνικό στρώμα και φύλο δεν αλλοίωσαν τη γενική αυτή εικόνα. Η μετάβαση από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση γινόταν περίπου αυτόματα, καθώς οι νέοι αναλάμβαναν από νωρίς τις υποχρεώσεις των γονιών τους. Εντοπίζοντας την «ανακάλυψη» της νεότητας στις αρχές του 20ου αιώνα, οι ιστορικοί εξηγούν ότι έως τότε τα παιδιά των 12 ετών θεωρούνταν έτοιμα να εξομοιωθούν με τους ενηλίκους. Ανακαλύπτοντας τη νεότητα, αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες των ανθρώπων που δεν είναι πια παιδιά και δεν έγιναν ακόμα μεγάλοι, οι δυτικές κοινωνίες ανακάλυπταν αίφνης και το φόβο –μήπως το φθόνο;- προς μια φρέσκια κοινωνική

κατηγορία που εισέβαλλε στο προσκήνιο της ιστορίας διεκδικώντας το δικαίωμα σε μια χωριστή ταυτότητα.

Είναι αλήθεια ότι από τότε κύλησε πολύ νερό στ' αυλάκι. Κι αν οι νέοι όλες αυτές τις δεκαετίες κινήθηκαν και κινούνται αδιάκοπα μεταξύ χειραφέτησης και χειραγώγησης από τους ενηλίκους, κανείς εδώ και χρόνια δεν τολμούσε να αμφισβητήσει την ύπαρξή τους και να τους καταστήσει και πάλι κοινωνικά αόρατους, κάτι μεταξύ υπεραναπτυγμένων παιδιών και ανώριμων ενηλίκων. Κάθε εποχή, ωστόσο, διατυπώνει το δικό της άγχος για τους νέους της, που απορρέει πάντοτε από τον τρόπο τον οποίο νιώθουν οι μεγάλοι για τους εκάστοτε «εξεγερμένους» της νέας γενιάς. «Υπάρχει κάτι το τελετουργικό στο περιοδικό ξάφνιασμα των ενηλίκων κάθε φορά που θα συνειδητοποιήσουν –δύο με τρεις φορές σε κάθε γενιά– ότι η κοινωνία αποτελείται και από νέους», έγραφε ο Ζαν Μορό λίγο πριν από το Μάη του '68. Έτσι ανακαλύπτεται –ή κατασκευάζεται– το στερεότυπο του επίφοβου και περιθωριακού νέου, του ικανού να κλονίζει τα θεμέλια της κοινωνίας: χίπις, «αριστεριστές» μετά το Μάη, λάτρεις «ύποπτων» μουσικών ακουσμάτων, «άγρια νεολαία» των περιχώρων της σύγχρονης μεγαλούπολης, κ.ο.κ.

Έπρεπε πάντως να διανυθεί αρκετή απόσταση για να περάσουν οι δυτικές κοινωνίες από την καταγγελία των νεανικών συμπεριφορών στη γενικευμένη τάση περιορισμού (στην ουσία κατάργησης) της νεολαίας τους. Σήμερα, σε αρκετές δυτικές κοινωνίες γίνεται όλο και σαφέστερη μια τάση που, στο όνομα της σωτηρίας της νεολαίας, επιδιώκει μέτρα που θα την εξαλείψουν ως κοινωνική κατηγορία και θα την μετατρέψουν σε άβουλη και άλαλη περίοδο του κύκλου της ζωής των ανθρώπων, κατά την οποία το άτομο διαθέτει μόνο εγκεκριμένες από τους μεγάλους ελευθερίες. Η κατάρρευση του κράτους πρόνοιας και η συντηρητική στροφή, που χαρακτηρίζει τις κοινωνίες αυτές, «εξαφανίζουν» τους νέους και αντιμετωπίζουν τη νεότητα ως απλή παράταση της παιδικής ηλικίας. Σε ένα κλίμα που αντικαθιστά την πολιτική με την ηθικολογία, η φτώχεια, η ανεργία, η παραβατικότητα της νεολαίας «λύνονται» μέσω της ατομικής ενοχοποίησης των ίδιων και των γονιών τους. Το νέο πρότυπο προέρχεται για μια ακόμα φορά από τις ΗΠΑ: τα κοινωνικά προγράμματα για τους νέους καταργούνται και οι γονείς –κυρίως οι μητέρες– θεωρούνται υπεύθυνοι για τα παιδιά τους και καλούνται να διδαχτούν πώς να τιθασεύουν τα «τέρατα» που μεγαλώνουν, μετατρέποντάς τα σε άκακα μεγάλα παιδιά.

ΙΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ Περ. Έψιλον, 26/1/1997

Κείμενο 3 (Λογοτεχνικό)

Η “Αργώ” (1933-1936, σε δύο τόμους) αποτέλεσε ένα από τα πιο φιλόδοξα συγγραφικά εγχειρήματα του Γιώργου Θεοτοκά (1905 -1966) σημαντικού συγγραφέα και διανοητή της γενιάς του 1930. Στο έργο αυτό ο Θεοτοκάς θέλησε να αποδώσει μυθιστορηματικά χαρακτήρες, καταστάσεις, πολιτικό-ιδεολογικές διαμάχες και αναζητήσεις της νεοελληνικής κοινωνίας μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 και την κατάρρευση της Μεγάλης Ιδέας, κυρίως μέσα από το πρίσμα νέων ανθρώπων, οι οποίοι κινούνται γύρω από τον φοιτητικό σύλλογο “Αργώ”.

Κεντρική θέση στη νεανική αυτή συντροφιά κατέχουν οι γιοι του καθηγητή της Νομικής, Θεόφιλου Νοταρά, ο Νικηφόρος, ο Αλέξης και ο Λίνος. Στο απόσπασμα παρακολουθούμε την αντίθεση ανάμεσα σε δύο διαφορετικές ιδιοσυγκρασίες, του ευαίσθητου και μελαγχολικού Αλέξη και του νεότερου και πιο παρορμητικού Λίνου.

Ο Αλέξης και ο Λίνος καθήσανε σ' έναν πάγκο, κάτω από τη φοινικιά. Ο Λίνος άναψε ένα τσιγάρο, αφού βεβαιώθηκε πως κανείς δεν τον έβλεπε εξόν από τον αδελφό του, και φύσηξε βίαια τον καπνό του προς το φεγγάρι.

— Δεν κάνεις καλά που καπνίζεις, είπε ο Αλέξης, που δεν κάπνιζε ποτέ.

— Ωχ αδερφέ! αποκρίθηκε ο άλλος και φύσηξε τον καπνό του με περισσότερη δύναμη.

Ήτανε κι αυτός γερό και καλοφτιαγμένο παιδί, σαν το Νικηφόρο, με πλατύ στήθος και γυμνασμένα μέλη. Φορούσε ακόμα κοντά παντελόνια και ανοιχτό γιακά. Στο πρόσωπο έμοιαζε αρκετά του Αλέξη, με τα μεγάλα ρουφηγμένα μάτια του, με τα λεπτά χαρακτηριστικά του, το τρομαγμένο βλέμμα του, τον ελαφρό πέπλο μελαγχολίας που τον σκέπαζε σε ορισμένες στιγμές. Ο Νικηφόρος ήταν ο μόνος από τους τρεις που είχε, στο πρόσωπο και στο ύφος, την ισορροπία και την υγεία των Νοταράδων. Οι άλλοι δυο είχανε πάρει την ανήσυχη μορφή της Σοφίας.

— Είσαι δεκάξι χρονών και καπνίζεις ένα πακέτο τη μέρα, εξακολούθησε ο Αλέξης. Θα χαλάσεις την υγεία σου.

— Και τι μ' αυτό; Σε τι μου χρησιμεύει η υγεία μου;

— Μη λες ανοησίες. Σου χρησιμεύει για να ζήσεις. Εγώ που δεν είμαι γερός ξέρω καλύτερα τι αξίζει η υγεία.

— Ζωή είναι αυτή που ζούμε; ρώτησε ο Λίνος.

Ο Αλέξης γέλασε.

— Και τι ήθελες να κάνεις στην ηλικία σου; ρώτησε. Πηγαίνεις σχολείο και διαβάζεις τους αρχαίους. Δε σου φτάνει;

— Όχι, δε μου φτάνει.

— Όταν πάψεις να είσαι μαθητής, θα σκεφτούμε να κάνεις άλλα πράγματα πιο συναρπαστικά.

— Ω, σας βλέπω και σας που δεν είστε μαθητές, τι ωραία που ζείτε! είπε ο Λίνος με θυμό. Καμώνεστε τάχατες πως δε βλέπετε τον κόσμο σαν τον πατέρα, μα κατά βάθος είστε ίδιοι κι απαράλλαχτοι, Νοταράδες, ως το κόκαλο, καλαμαράδες, γραφιάδες, βιβλιοφύλακες. Δεν μπορείτε να απομακρυνθείτε ούτε μια μέρα από τα

βιβλία και τα γραψίματα. Γεννηθήκατε μουντζουρωμένοι μελάνι. Ο μόνος σκοπός του Νίκη είναι να γράφει βιβλία. Κι εσύ εκεί πας, σε βλέπω καλά. Να τυπωθεί το όνομά σας και να κάνετε τους σπουδαίους, αυτό είναι το μεγάλο όνειρο της ζωής σας, να εκθέσουν τις φωτογραφίες σας στις προθήκες των βιβλιοπωλείων, να σταματά ο κόσμος και να σας θαυμάζει τάχατες. Όλο βιβλία, βιβλία, βιβλία! Δεν αναπνέω καλά μες σ' αυτό το περιβάλλον. Με πνίγει η σκόνη.

Ο Αλέξης άκουε παραδομένος στη γλυκιά μελαγχολία της νυχτιάς. Κανένα φύλλο δε σάλευε, καμιά κίνηση δεν τάραζε τη βαριά γαλήνη του κήπου. Οι κατάμαυροι ίσκιοι των δέντρων και των φυλλωμάτων ήταν σαν καθλωμένοι απάνω στο χλωμό φεγγαρόλουστο στερέωμα. Τα διάχυτα αρώματα της λεμονιάς και της πορτοκαλιάς ακινητούσαν μες στην ατμόσφαιρα. Ο Αλέξης αισθάνθηκε ένα ανυπόφορο βάρος στο στήθος, μian ακατανίκητη θλίψη, που τον άγγιζε ως το βαθύτερο είναι του. Ξαφνικά θυμήθηκε το άσπρο φουστάνι της Μόρφως, στα βράχια, μες στο χαρμόσυνο φως του Αιγαίου... Ω Μύκονος! Τα μάτια του γέμισαν, χωρίς να ξέρει γιατί.

— Δεν μπορώ πια να βλέπω βιβλία, να ακούω βιβλία, εξακολούθησε ο Λίνος. Θα με σκάσετε με τα παλιοκιτάπια σας.

— Τις μόνες στιγμές ευτυχίας που γνώρισα τις χρωστώ στα βιβλία, μουρμούρισε αργά ο Αλέξης.

Ο Λίνος ξέσπασε.

— Όχι! Όχι! φώναξε. Χίλιες φορές όχι! Παρεξηγήσατε τη ζωή όλοι σας. Ή μάλλον την καταργήσατε. Ο πατέρας δεν υποπεύτηκε ποτέ τι είναι η ζωή. Εσείς οι δυο παρηγοριέστε διαβάζοντας τη ζωή που δε ζείτε ή γράφοντάς την. Μα ο μόνος σκοπός της ζωής είναι να τη ζει κανείς όσο μπορεί, όσο βαστά πιο δυνατά και πιο πλούσια.

Μιλούσε με θέρμη, με αγανάκτηση. Ο Αλέξης κοίταζε τον όμορφο επαναστατημένο έφηβο με τρυφερότητα και με κάποιο κρυφό καμάρι. Τον αγαπούσε πολύ κι ίσως να τον θαύμαζε, σε ορισμένες στιγμές, για την απειθάρχητη ορμή του, για το ξεχειλίσμα της νεανικής του ζωντάνιας.

— Πες, Λίνο, τι θες να κάνεις με τη ζωή σου, με τη νιότη σου;

— Θέλω ηρωισμό! αποκρίθηκε ο έφηβος αδίσταχτα, με παθιασμένη φωνή.

Σωπάσανε.

— Ηρωισμό; συλλογιζότανε ο Αλέξης. Ιδέες, ηρωισμός, έρωτας... Μύκονος...

(Γιώργος Θεοτοκάς, «Αργώ», Εστία, Αθήνα 1981)

ΘΕΜΑ Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά τις απόψεις του Αριστοτέλη (Κείμενο 1) σχετικά με τα χαρακτηριστικά των νέων. (70-90 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση τα Κείμενα 1 και 2, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στα κείμενα:

Κείμενο 1:

- α.** Οι νέοι είναι οξύθυμοι.
- β.** Οι νέοι δυσκολεύονται να ελπίζουν για το μέλλον.
- γ.** Οι νέοι διακρίνονται από μετριοπάθεια και ηπιότητα στα συναισθήματά τους.

Κείμενο 2:

- δ.** Ήταν αντιληπτό από την αρχαιότητα ότι μεταξύ της παιδικής και της ώριμης ηλικίας μεσολαβεί η εφηβική – νεανική ηλικία, μια περίοδος με τα δικά της διακριτά χαρακτηριστικά.
- ε.** Οι νέοι από τον 20ό αιώνα και μετά, είναι απολύτως χειραφετημένοι από τους ενήλικες.

Μονάδες 10

B2.

- α.** Να δώσετε έναν κυριολεκτικό τίτλο στο κείμενο 1. (5 μονάδες)
- β.** Ποια νοηματική σχέση δηλώνουν οι διαρθρωτικές λέξεις του Κειμένου 1 (σαν, αλλά, όταν, γι' αυτό το λόγο, εξάλλου, λοιπόν, επειδή); (7 μονάδες)
- γ.** Πόσο βέβαιος φαίνεται ο Αριστοτέλης για τις απόψεις του στην προτελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 («Πιστεύουν... να το πάθει.»); Ποιες γλωσσικές επιλογές φανερώνουν τη βεβαιότητά του; (3 μονάδες)

Μονάδες 15

B3.

- α.** Πώς αντιμετωπιζόταν η νεότητα μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα και ποια η στάση της κοινωνίας προς τους νέους σήμερα, σύμφωνα με το Κείμενο 2; (6 μονάδες)
- β.** Ποια η σχέση του τίτλου του Κειμένου 2 με το περιεχόμενό του; Ποιο το επικοινωνιακό του αποτέλεσμα στον αναγνώστη; (6 μονάδες)

- γ. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε τρεις (3) φράσεις του Κειμένου 2 με μεταφορική λειτουργία της γλώσσας. Στη συνέχεια, να τις μεταγράψετε ώστε να αποδίδεται το περιεχόμενό τους κυριολεκτικά. (3 μονάδες)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Γ

- Γ1. Ποια στοιχεία στη σκέψη και στη συμπεριφορά του Λίνου (Κείμενο 3) φανερώνουν την επαναστατική διάθεσή του; Πώς θα τον χαρακτηρίζατε; Πώς κρίνετε τη συμπεριφορά του; Να αναπτύξετε τις σκέψεις σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

- Δ1. Ποια τα βασικά γνώρισμα των εφήβων της ηλικίας σας (θετικά και αρνητικά); Πώς θα θέλατε να σας συμπεριφέρονται γονείς και καθηγητές; Γράψτε μια ανοιχτή επιστολή προς τον σύλλογο καθηγητών και τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων του σχολείου σας, απαντώντας στα ερωτήματα με βάση και την προσωπική σας εμπειρία. Μπορείτε να αξιοποιήσετε δημιουργικά ιδέες από τα κείμενα που διαβάσατε. (300-350 λέξεις)

Μονάδες 30

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !!!